

1. A társadalomban élő mozgássérültek szellemi - fizikai integrációjának elősegítése (akadálymentesítés)

Az Európai Unió egyes tagállamaiban a mozgáskorlátozottak populációban előforduló gyakorisága 5-10% körül mozog.

A magyar jogrendszerben az első törvény, amely nem egyéb, hanem önálló jogi kategóriaként törvénykezik a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról (1998. Évi XXVI. tv.). A törvény a pozitív szabadság eszméjéből van levezetve: a múltban elszenvedett sérelmek következtében hátrányos helyzetben lévő fogyatékos csoportokat az átmeneti kompenzálás hozzásegítheti a társadalmi esélyegyenlőség megvalósításához. A törvény az elfogadás pillanatában még távol van attól, hogy az állam minden polgára az erkölcsi norma legalapvetőbb belső készítésének tartsa, mégis a jogszabály által meghatározott helyzetfüggő magatartás fog idővel uralkodóvá válni a társadalomban.

A fogyatékoság törvényi paradigmaváltását elősegítette és továbbra is támogatja az Önálló Élet Mozgalom, amely eszme a sérült társadalom öntudatos, valamint az épek segítőkész hozzáállása révén létrejött társadalmi változás felgyorsításában támogatja a törvény betűjét. Az eszme jogi védelmet, a betegszerep helyett önállóságot kér, a társadalmi és gazdasági viszonylatban pedig fogyasztóként határozza meg magát; jelmondata a semmit rólunk nélkülünk.

Az ember születésétől kezdve, vagy egészségkárosodás következtében fiziológiai funkcióinak módosulásával válhat mozgáskorlátozott emberré. Az így beállt állapotból sokszor ered társadalmi hátrány, amely korlátozza, esetenként megakadályozza, hogy az egyén betöltse adottságainak megfelelő mindennapi életét. A szellemi korlátokat nehezebben lehet azonosítani, mint a fizikai akadályozottságot jelentő köztéri építményeket (lépcső, padka), rámpa nélküli tömegközlekedési eszközöket.

A Thetisz Alapítvány a Mozgalom eszmeiségével és a törvény adta lehetőségével igyekszik ezen folyamatok katalizátoraként felgyorsítani a fizikai és szellemi akadályok felszámolását.

2. Közösségfejlesztő, kulturális és szórakoztató program szervezése főként az anyagilag rászorult személyek számára (szabadidő szervezése)

A Thetisz Alapítvány az anyagi körülmények következtében a napi rutint megszakítani képtelen mozgáskorlátozott személyek szabadidő szervezését igyekszik elősegíteni. Az Alapítvány által megszervezett közös kirándulásoknak és foglalkozásoknak – különböző kulturális, önfejlesztő csoportok létrehozásával – végső soron nem lehet más célja, mint a nehéz anyagi és szellemi állapotban lévő sorstársaink helyzetének az enyhítése.

A szabadidő szervezés során a Thetisz Alapítvány elsődleges feladatának tekinteti, hogy a sérült személy értékrendjébe önnön csoportjára vonatkozó és beépült dehisztáló sztereotípiákat közös erővel megszüntesse: egyrészt a különböző elhárító mechanizmusokkal – racionalizáció, intellektualizáció, áttolás, eltolás, szimbolizáció stb. összenőtt sztereotípiákat tárjuk fel és értesük meg ezek károsító hatását a sérült személlyel; másrészt a humanisztikus pszichológia elvi megnyilatkozásait tekintjük magunkra nézve kötelezőnek. A Thetisz Alapítvány az elért eredményeket a viselkedésben bekövetkezett mérhető változásként szemléli, amely a sérült személyben belsővé és kövendővé válik (interiorizáció) a segítő személy jelenléte hiányában is.

Ilyen találkozások alkalmával az Alapítvány céljait támogató mozgássérült társak segítenek a rászorult mozgáskorlátozott személyeknek helyzetük, állapotuk feldolgozásában és elfogadásában, hogy barátsággal és ne irigységgel tekintsenek minden olyan társukra, akiket maguknál szerencsésebbnek ítélnek. A magával szembe nézni képes akadályozott ember társainak jó tanácsadója és a társadalom felé pozitív felfogású akadályozott ember képét közvetíti. Az Alapítvány az ily magas fokot elért sérültekkel igyekszik együtt dolgozva létrehozni egy céljaiban és gondolataiban viszonylag egységes sérült társadalmat. Célunk mind több önmagáért és a társadalom előrelátó informálásáért felelősséget vállalni tudó mozgássérült közösség felsorakoztatása a közös ügy érdekében.

3. A társadalomban élő ép és mozgássérült emberek különböző kapcsolatainak tudományos tényfelmérésében való részvétel (tudományos projektekben részvétel)

Szerencsére napjainkban a mozgássérültségről komoly tudományos viták vannak és több magyarországi szervezet is pajzsára emelte az ügy támogatását. Ennek köszönhetően az egészségkárosodás már nem magánügy, hanem kezd kialakulni és megizmosodni egy támogató társadalmi közeg, amely közös erővel igyekezik tágabb társadalmi, pszichológiai, gazdasági perspektívából megérteni a jelenséget.

Az élet bizonyos szakaszaiban mindenkivel előfordulhat, hogy rövidebb-hosszabb időre kerekesszékebe kerül. A Thetisz Alapítvány oroszlánrészt vállalt az ilyen helyzetbe került emberek köztéri közlekedésének biztonságossá tételében azzal, hogy az e-learning rendszerű képzéshez hozzáadta a gyakorlati többletértékét a közlekedésbiztonsági tananyaghoz. Ez azt jelenti, hogy az oktatás számítógépen történik, és csupán internetkapcsolatra van szükség a tananyagok megnyitásához.

Az ép és az akadályozott ember kapcsolata a mindenkori jelen és a mindenkori társadalom gondolkodásmódjának a függvénye. Az Alapítvány leg-alapvetőbb feladatának megvalósítását abból a szellemi perspektívából nézi, amely képes az egész mozgáskorlátozott kérdés minden részkérdését adaptálni, és amelyre társadalmi felelősséget vállaló tudata is ösztönzi: az itt és most, a '89-es értékvilág szemléletváltása a korszerűség és empátia fényénél. A tudatosan vállalt témák társadalmi szolgálatával, a szeretet értékrendjét érvényesítve támogatni szeretnénk a továbbiakban azokat a megkereséseket, amelyek tudományos elhivatottsággal szeretnék támogatni ügyünket.

4. A társadalom ép tagjainak felvilágosítása a mozgássérült ember életének mindennapjairól (érzékenyítő óra, tanácsadás)

Az érzékenyítő órákra azért van szükség, mert a jól előkészített gondolatok megtermékenyítően képesek hatni az ép társadalmi közeg tudatára, viselkedésére. A társadalmat fogékonyabbá szeretnénk tenni az akadályozott ember problémáira és az örökölt szó mögött – nyomorék – meghúzódo társadalmi szemlélet és viselkedés létjogosultságát szeretnénk háttérbe szorítani. Már akkor is sokat tesznek az órákon elhangzottak a fogyatékos-sággal élő emberek esélyegyenlősége érdekében, ha pusztán a társadalom „szerencsésebb” fele átérzi a „közös világ” gondolatát és súlyát: mert nincs külön világ az épek és egy másik a fogyatékos-sággal élők számára.

Igyekszünk megértetni a felnőtt társadalommal, hogy egy mozgássérült személynek milyen lényegesen több nehézséggel kell megküzdenie az élete során, mint az ép személynek. Az előadásokon a legkülönbözőbb nézőpontból járjuk körbe a mozgáskorlátozottság fogalmát: jogi, szociális, kultúrtörténeti, biológiai, gazdasági. Egy-egy ilyen órán átbeszéljük a társadalom sérültekkel kapcsolatos berögzült helytelen reakcióit, majd – a beszélgetés elején felmért hozzáállás alapján – az elérendő fejlődési szint felvázolása után kitérünk a jelenleg létező legempatikusabb megoldásra egy adott témán belül.

Az érzékenyítő előadásokkal leginkább a „jövőbe” fektetjük aktivitásunkat, mert a helyes kérdésfelvetések eredményeképpen a társadalom ismerete és támogató szerepe feltehetően szélesedni és mélyülni fog. Az érzékenyítő előadásokon jelen lévő emberek hazaérkezve, esetleg munkába, boltba, vagy más intézményekbe érkezve ellentmondhatnak a diszkriminációnak és kihúzzhatják a hátrányos megkülönböztetés gondolatai alól a táptalajt, sőt empatikus látásmódra nevelhetik a körülöttük élő ismerőseiket. Informálással finomíthatják, vagy akár eltüntethetik a köztudatból a káros sztereotípiák létét, valamint a tudatlanságon alapuló félelmet és közönyt.

Ha egy családban mozgássérült gyermek születik, vagy később válik azzá, akkor a helyzetre adott családi válaszreakció és az idővel kialakított viselkedés nem minden esetben teremt a gyermek személyiségének fejlődésében egészséges légkört. A szülők érzelmi - értelmi feldolgozása sok esetben megreked, és a család sérült tagját felmentik a gyermekekre vonatkozó, alapvető szabályok alól, aminek következtében az életre nevelő család egyik alapvető funkciója sérül. A Thetisz Alapítvány tanácsadása a következő: a sérült gyermeket teljes értékű gyermekként kell nevelni, annyi különbséggel, hogy a képességeinek megfelelő módon járulhasson hozzá a családi élet fenntartásához.

5. Mozgáskorlátozott emberek mindennapi nehézségeinek megoldásában való aktív részvétel (sorstársi tanácsadás)

Korunk pozitív eredménye, hogy a rehabilitáció fejlődésének folyamata a gondozás és segélyezés által meghatározott alapszemlélettől egyre inkább az önellátás, a függetlenség, az integráció felé tolódott el az állami szektorban, a rehabilitációs intézményekben, a nagyvállalatokban; sajnos a társadalom ezzel nem tudta tartani a lépést.

A sérült ember szempontjából az a probléma, hogy a kórházból való kijutása után is betegként bánnak vele. Az állapot stabilizálódása után a megbetegedett szerv már nem nyeri vissza tökéletes élettani állapotát és ez a külső szemlélőnek jól látható „stigma” sok esetben oda vezet, hogy az integrálás helyett a társadalom betegszerepben tartja. A sérült ember végül egy spirálban találja magát, ahol a fizikai korlátozottsága és a közgondolkodásban jelen lévő előítéletek – gúnyolódás, másság nem elfogadás stb. - fizikai sérültségét meghaladó kiszolgáltatottságot, valamint csökkentértékűség érzetét hozza létre és termeli újra a sérült emberben. A Thetisz Alapítvány véleménye szerint minden sérült ember tud az állapotának megfelelően kialakított körülmények között önálló/önrendelkező életet élni, a kérdés csak az, hogy akar-e.

Az önálló élet kifejezés alatt nem azt kell érteni, hogy a mozgáskorlátozott személy megszűnteti akadályozottságát, hanem azt, hogy a sérültség fokától függően meg tudja/tudná valósítani az önálló életet, vagyis más emberek fizikai támogatását ki tudja váltani személyének és környezetének sokrétű fejlődésével/fejlesztésével. Az önrendelkező élet – sérültségéből adódóan önálló életet képtelen élni külső segítség nélkül - pedig azt jelenti, hogy az akadályozottsága miatt a sérült embernek a felelőssége teljes tudatában kell rendelkeznie az életét befolyásoló tényezőkről, vagyis a sérült ember minősül a legfőbb döntéshozónak az őt érintő dolgokban: mikor, hol és kitől kéri a személyi segítséget, amelyre szüksége van. A sérült ember határozza meg az életvitelében a fontossági sorrendet és szervezi meg az életét. Ezzel minimálisan csökkenti a másoktól való függést, azaz a kiszolgáltatottságot.

A kórházakban, valamint telefonos ügyfélszolgálat segítségével létrehozott programunk a lehetőségről szól, azoknak – frissen sérült, vagy egy szinten megragadó sérült személy - a lehetőségeről, akik szeretnének függetlenedni a beteg-, és gyermekszerepből, akik a túlféltő struktúra helyett az önmeg-

valósítás – önálló és önrendelkező élet - rögzös útjára akarnak lépni, és akik nem félnek a társadalom előítéleteitől és a nehézségektől, hanem életük tanúbizonyságával akarják megmutatni az emberi akarat magasabbrendűségébe vetett hitüket.

A Thetisz Alapítvány programja pszichológiai szempontból három dolgot szeretne elősegíteni: az énkép egészségessé tételét és a sérültségből adódóan az elhárító mechanizmusok felszámolását, valamint az énképtől pozitívabb (én)ideál létrejöttét. A fent vázolt probléma megoldása érdekében, vagyis a sérült személy mind határozottabb fejlődéséért leghatásosabban egy vonatkoztatási csoport/személy tud tenni.

A vonatkoztatási személy/csoport képes befolyásolni a sérült személy attitűdjét azáltal, hogy önmaga válik követendő példává.

A vonatkoztatási csoportba azok a személyek kerülnek csak be, akik állapotuk elfogadásával, fizikai és szellemi korlátaikkal megbékélve, elérték a normalizáció, integráció és autonómia viszonylag magas fokát, azaz sikeresen megtették a rehabilitáció nehéz útját. Az életével bizonyított támogatói hitelesség a kliensben bizalmat kelt és több hónapon át való közös munka alatt apró lépések sora által rehabilitált személlyé válik/válhat.

6. A zárt intézményekből és a család túlféltett környezetéből a mozgáskorlátozottak kitagolása az önálló élet mielőbbi megvalósításáért (lakhatás)

Önmaga életét önrendelkező módon meghatározó közösség – egy idő után – egyre öntudatosabbá válik és ezt mind grandiózusabb tettekben is kifejezésre juttatja, ill. juttathatja. Az ilyen kis közösség először csak a szűk környezetére van hatással, majd később nagyobb célokért küzd és küzdhet képességei szerint. Például, amikor látja és összehasonlítja a polgári élet lehetőségeit és a mozgássérült emberek társadalmi csoportjainak helyzetét.

A családi/intézeti/lakóotthoni körülmények komfortzónája helyett kielégítő tanulási lehetőségeket, élmény gazdag kapcsolatok új lehetőségeit kínáljuk rengeteg munkával a sérült embernek. A családi/intézeti, sőt még bizonyos szinten a lakóotthoni szervezeti keretek általában újratermelik azokat a sztereotípiába illő sérült jellegzetességeket (pl. önállótlanág, szociális izoláció, érzelmi elhagyatottság...), amelyek károsan hatnak vissza a sérült társadalom egészére; főleg az utóbbi intézmény elnagyolt, tömeges megoldásai miatt nem képes arra, hogy a sérült ember az évek alatt elérje a testi akadályozottságából kihozható legnagyobb önállóságot.

A valódi munkát végző sérült ember a munkába állással és hosszú távon a munkában maradással válik gazdasági értelemben integrált emberré, aki sok esetben már nem a szüleivel, nagy intézetben, lakóotthonban szeretne lakni, hanem az ép emberekkel hasonlóan bérelt/saját lakásában. A gazdasági hasznosság adatai azt mutatják, hogy még a súlyosan sérültek rehabilitációjába fektetett különböző anyagi támogatást is olyan összegnek lehet tekinteni, amely rövid idő alatt megtérül, sőt kamatozik, és mindkét esetben az egyén és családja gazdasági felemelkedését eredményezi.

Ezen elvek mentén már évek óta igyekezünk tárgyalni az önkormányzatokkal a bérelhető lakások ügyében. Az önkormányzatok által időről időre meghirdetett lakások az esetek túlnyomó többségében nem használható a mozgássérült személyek számára. A teljes integrációt meghirdető programunknak részévé vált, hogy rendszeresen tárgyalunk az illetékes hivatalnokokkal, hogy évente 1-2 lakást akadálymentesítsenek, és csak mozgássérültek számára engedélyezzék a pályáztatást. A Thetisz Alapítvány programjainak betetőzéseként szeretne az ép társadalom környezetébe integrált – 4-5 lakás, 35-40 nm lakótér – lakást vásárolni, ahol támogatni lehetne egész éven

át a mozgássérült társadalom azon tagjait, akik a család/lakóotthon/intézet kötelékében már elérték az önálló/önrendelkező élethez vezető út főbb állomásait. Ehhez a felzárkóztató modellhez a Thetisz Alapítvány biztosítja a hozzáadott értéket. Nonprofit szervezetként keresi azokat a pályázatokat, sajnos eddig mindhiába, amelyek elnyerésével biztosítva lenne ezen program sikere.

A Thetisz Alapítvány elsődleges feladatának tekinti az egyének önálló/önrendelkező életének támogatását a feljebb leírt eszmei és intézményi keretek között.